

incorda cu totu felulu de midiułóce a imparechia natiunea, taiandu-o in castre opuse, de s'ar puté catu de dusmane, atatu prin coruptiuni, catu si prin presa subventionata si pusa in soldulu lor: natiunea romana nu se va se uita de maretiulu principiu asi validita limb'a in legislatiune, beserica si in scóla.

Poporulu romanu, care de secli se lupta si suferu amaru pentru sustienerea autonomiei patriei sale si pentru asi castiga in praxe perfecta egalitate politica nationale intr'ensa, n'are nici o acuitiune impacatória alta (nul), decatu recunoscerea de natiune coordinata si nu suprematisata.

Or' dóra si aceea ce cade in oblegamentulu imperativu alu statului, a face legi egali, cugeta stapanii dilei, ca romanii transilvani o voru primi cá o gratia, cá o concesione impacatória de interese politice nationale? Se insiela! Nu urmarescu mai de parte meditatiunile „Gazetei“, pentru ca acestea cuprindu cuvinte multe si intielesu pucinu, si de óre-ce intr'ensele nu amu pututu nemica nou descoperi, cealalte parti le si ignorezu cu tacerea.

„Gazet'a“ nu trece cu vederea nici o ocaziune de a-si repeta de multu gaunós'a sa dictiune prin frase puternice despre supremati'a strigatória la ceriu, de care suferu natiunea romana. Vorbescu despre suprematia, — dér' ca din ce sta aceea — o ignoreza cu tacerea; dice ca s'au facutu pasi pentru nimicirea natiunei si limbei romane, — dér' fapte nu amintescu. — Asta asia e — se fia, — déca ar' fi „Gazet'a“ singura, déra procederea nu i se póte motiva nici decum, — si e de condamnatu: pentru ca imprastia sementi'a urei contra maghiarismulu intre poporulu, a carui cultura nu a ajunsu la gradulu de a se poté aredica asupra meditatiuniloru „Gaz.“ (hm!), cá se recunósca starea adverata a lucrului. — Asta asia — nu e bine*). Apoi continua:

Prin diariulu nou politicu „Patri'a“ ce ese in Pest'a se implinesce dorinti'a celei mai mari parti a natiunei romane, care pasiesce pe terenulu de activitate si pune stavile impertinentiiloru.

„Gazet'a“ a si cantatu asupra diariului nou „Patri'a“ — „pereatulu“, dér' natiunea, neobservandu acésta, va partini cu caldura diariulu nou, — care va presenta pareri sanetóse si nu frase góle. —

„Gazet'a“ a vorbitu pana aici in numele poporului, — si s'a provocatu la acesta, — poporulu inse e asia de miseru(?!), atatu materialminte catu si spiritualminte, incatu nu scie nemica de faptele „Gazetei“ si cum acésta abuséza de demnitatea lui, — acésta nu e fapta de aprobatu din partea „Gazetei“ si in totu casulu e de condamnatu. (La Ter-gulu Muresiului?)

Unu corespondinte alu acestui diariu din Siardu vorbesce cu multu mai intieptiesce, decatu Redactorulu „Gazetei“ despre cultur'a poporului. **Constátéza („Patri'a“?) ca cultur'a poporului romanu e fórte miserabile**)**, dicundu, ca: nime nu e caus'a, decatu antistii poporului romanu, si vorbesce adeverulu, pentruca domnii romani se intereséza fórte pucinu de cultur'a poporului, mai bine continua politic'a inalta — intru adeveru; decatu ar' lucra pentru inaintarea culturei poporului romanu, baremu sermanulu poporu ar' fi demnu de mai multa aten-

*) De ce nu? „Gazeta“ nu sternesce ura in contra poporului maghiaru, ci numai descopere simtiementele poporului romanu, cá se védia cei impetriti, ca procedendu totu asia, Dieu nu va fi bine. Apoi pe „Gazeta“ o citeescu unu publicu, cá si a lui „M. P.“, si inca póte mai alesu. Numai se fimu drepti si nu pre egoisti, nu pré despretiuitori de unu poporu nobilu intru tóte, atunci tóte voru fi bune. Nu natiunea intréga, ci numai cei ce pórtu vin'a la atata ignorare a romanului potu lua asupra-si cele dise, spre indreptare. — R.

***) Si acésta place lui M. din „M. P.“, incatu afla gustu de a lauda cá fapta dorere corespondintelui! Corbu la corbu nu scóte ochii. — R.

tiune din partea lor, candu economiséza cu numele lui.

Acestea suntu cuvintele, prin cari voiesce corespondintele lui „M. P.“ a da lectiuni si instructiuni de tienuta, atatu Redactorulu „Gazetei“ catu si inteligentiei si poporului romanu.

Fruptelesu infratirei suntu deja cópte, — candu singuru „M. P.“ pasiesce pentru de a apara si conduce poporulu romanu — pe calea activitatei prin diariulu nou de Pest'a numitu „Patri'a“. — O sermana „Patria“ muma vitrégá a romaniloru. O „Patria“ maghiara inimica romanismulu. O „Patri'a“ lui Pista, care lucrí din resputeri contra intereselor natiunei romane. O voi conducatorii „Patriei“ ómeni retaciti, cari ve renegati de drepturile natiunei vóstre, facunduve unelte marsiave inimiciloru seculari ai natiunei vóstre. O voi lingai si tereitori, cari ingenuchiati si ve tereiti in pulbere si noroiu inaintea asupritoriloru natiunei vóstre, inaintea acelor peccatosi, cari prin o trasura de péna au stersu numele de romanu dintre natiunile cele vii si au calcatu cu ignorantia drepturile sacrale ale poporului romanu, jefuindulu chiaru de numele tierei sale pe care o adora, — a scumpei Transilvanie, bucurative, ca plat'a vóstra multa este la — regimulu actualu.

Anonimulu din „Magyar Polgar“ dice, ca romanii voru partini diariulu nou cu caldura, ca-ce acesta va pune stavila impertinentiiloru „Gazetei“. O tu omu incapatinatu si inimicu alu romanismulu, cum nu te rusinezi a scrie in publicu astfelu de frase góle fara nici o esentia de adeveru, — atunci candu romanulu -si ríde in punni de tóte incercarile vóstre lingusitórie si seducatórie, remanendu credintiosu principiiloru ce a sustienutu si aparatu veteran'a „Gazeta“, care totudéun'a se au interesatu de binele si prosperarea patriei si a natiunei sale, — au dela voi dela maghiarofili are natiunea romana a spera viitoriulu — ce dieimea nu trebuie se i nege? — dela voi, dela asupritori politici ai tuturor nationalitatiloru, — dela inimicii dreptatei si egalei indreptatiri.

„Gazet'a“ a vorbitu si va vorbi si de aici incolo in numele poporului, pentruca poporulu are incredere in tr'ensa, — are incredere in conducatorii sei nationali, in adeveratii romani, cari se ingrigescu de destinele si viitoriulu lui, si déca acésta nu e de aprobatu din partea contrariloru nostri, — e aprobata din partea natiunei intregi — cu exceptiunea catoruva renegati si speculanti, cari de prezentu stau spre dispusetiune regimulu actualu, folosinduse de unelte contra natiunei, din a carei sinu au esitu, — pentru de a puté inainta cu marsiavele loru interese personali. — Romanulu are o conscientia si o constantia de caracteru si nu se va lasa sedusu de uneltirile inimiciloru lui seculari.

Corespondintelu anonimulu din „M. P.“ i ar' placé, candu romanii ar' abdice cu totulu de politica si cu deosebire de politic'a si maf' inalta, si s'ar lasa condusi de partisanii lui „M. P.“ atunci de siguru poporulu romanu -si ar' afla fericirea si inimicii lui nu l'ar mai calumnia si numi necultu miserabilu, — atunci s'ar puté cu usiurintia implini visurile de aur de a maghiarisa chiaru si ceriulu cu angerii si a forma intru adeveru o natiune mare si tare — o natiune politica numai maghiara, dér' fiinduca romanulu e trézu, vighiaza, si nu se lasa sedusu — si cu tóta ocaziunea -si descopere dorerea si striga dupa dreptate, antagoniloru politici ai natiunei romane nu le vine la socotéla, calumniaza poporulu, inteligenti'a si politic'a nationale romana, va se dica nimicu ce e romanu nu le place, dér' nici ca asteptamu se le placa, — si romanii de acestia trebuie se se feréscu cá de nesce vipere veninóse, — ca-ci tocmái acea politica ce adi ne recomanda „M. P.“, adica politic'a activitatei, póte se ne ruinéza cu totulu. Diariulu nou „Patri'a“ subventionatu prin regimu — nu e alta nemica, decatu o cursa pusa romaniloru, — „Concordi'a“ reposata in Domnulu a inviatu sub numele „Patri'a“. —

Unu fiu alu poporului.

NB. Dér' de cine?! Unde este ceva scrisu despre romani de catra fiantie de soiulu lui M., unde se nu fia si atacatu romanulu in genere? Peccatu de negrel'a, care s'ar perde pentru refrangerea necalituriloru, ce nu esu decatu dintr'o anima négra, cum au vorbitu de secle asemene strabuni ai lor dedati a privi din susu si prestu umeru la romani cá la sclavii lor. Atacele lor suntu laud'a nóstra, candu nu le meritamu. „Canes non nisi latrare sciunt“, dise Seneca, ér' noi cu acésta tacemu. Dér' tocmá acésta tacere, acestu despretiu e respunsulu celu mai valorosu. Macaru de ar' ignora totu romanulu barfelele lor si intorcunduse in sene se-si incépa o nóua viétia mai plina de devotamentu ferbinte pentru prosperarea sa comuna, de catu cum voru cei, cari ne aruncara in drumu, cá se nu ne potemu reinnoi viétia, pentrucá apoi se fimu constrinsi a ne terei lor. Inchipuitive, ce omu póte se fia acela, care nu vré se créda, ca natiunea romana e suprematisata politicesce, ma e trantita la pariete, si totu mai pretende dovedi si documentare! Cetéscu actele publice si pretensiunile romaniloru si numai dela 1865 incóce, cetéscu protestele loru facute cu ocaziunea alegeriloru prin comitate, votulu minoritatei din diet'a din Clusiu, fultan'a ignorarei dreptulu politicu nationale alu romaniloru! cetéscu si gravaminele si pretensiunile ecuitabili reinnoite de atatea ori si la més'a verde in diet'a din Pest'a prin deputatii romani, cari se aflá de facia, interpelarile nerespunse, cum e si cea de mai eri facuta de Dr. Mocioni, nu pentruca ne amu afla intr'o egalitate paradisiaca, ci tocmá pentruca ne aflamu sub o crasa suprematia ignoratória de totu ce nu e maghiaru. Unde suntu apoi ingrigirile suprematistiloru pentru cultur'a poporului romanu in limb'a sa? Cate universitati, or' celu pucinu academie, licee, gimnasie, scoli reali, comerciali, industriari, tehnice i s'au deschisu in limb'a romana, ca-ce cele cu limb'a maghiara suntu numai pentru maghiari priintióse? Ah! uitasemu, ca scólele menite pentru poporulu agricultorulu inca trebuie se fia numai cu limba maghiara, ca asia pretende supremati'a, cá romanulu se dè contributiune grosu, pentrucá se ajute si inlesnéscu numai maghiariloru cultur'a in toti ramii, ér' elu se remana injugatu cate 4—6 ani, se invetia mai antaiu a precepe limb'a, apoi, candu i s'au ciuntatu midiułócele de a invetia, se ésa la economia pilugu de cunoscientiele necesarie! Dér' apoi in cate preparandie, scóle pedagogice, redicate din tesaurulu statulu, care e si de nationalitate romana, ni se prepara invetiatori abili, cari se inlesnéscu, nu maghiaréscu poporulu! S'a facutu macaru unu pasu, spre a se compune si tipari carti si in limb'a romana pentru tóte specialitatile sciintieloru si cunoscientieloru, cá macaru se se póta dice, ca suprematistii totu nu suntu horopsitori de totu, ce nu e maghiaru, se lasamu la o parte fóia scolaria populara, a carei folosu, déca e, e numai restrinsu?

Avemu lipsa cu totii si in Transilvani'a de una universitate, acésta va fi cu limb'a romana pentru romani, or' numai cu cea maghiara pentru maghiari? In adinsu n'amu vorbitu nemica intre disputele despre limb'a séu limbele universitatei proiectate in Clusiu, despre care ministrulu cultulu a respunsu in dieta, ca proiectulu respectivu de lege se va lua inainta inca in acésta sesiune. Pentruce nu? la unu institutu capitalu, care se va nutri cea mai mare parte din sudórea romanului?! Ce sudóre? romanulu se nu „faca politica inalta“; universitatea inca se se faca pe calapodulu usitatu, fara distinctiune de limba si confesiune, cum se facu tóte, adica numai maghiare, ca-ce déca e fara distinctiune, atunci totu atata e: se fia dér' tóte maghiare numai. Apoi de ce se mai perdemu timpulu cu descusaturile ce se intentionéza, ca nemica nu ne indreptatiesce a crede, ca suprematistii voru a inaltia pentru scutirea romanului unu coperisiu aericu, unde nu s'a portatu grigia nici de unu coltiu de fundamentu; apoi in aeru nu póte sta nemica fara proptea, cum se fabuléza despre sicri-niulu lui Mahomedu.. — Eramu inéza se uitu de voturile virili prin comitate, de succesulu restauratiunei, de multimea presiedintiloru de romanu denumiti la judecatorii, de denumirea prefectiloru totu fara osebire de nationalitate si confesiune, adica totu atata si déca suntu numai maghiari, ca e in sensulu legei! — Inse de ce se ne angustamu loculu cu insirarea apucaturiloru celor mai suprematissime de sub totu rotogolulu pamentulu. Se ne intórcemu mai bine in noi insine si la principiulu ce l'amu adoptatu: Ajutati romane singuru, déca vreai se ti ajute si Dieu. „Nu ve nedajduti spre boieri, spre fii ómeniloru, intru care nu este mantuire.“ — Noi se ne ingrigimu de tóte, noi se ne coregemu erorile, noi se ne vindecamu

